

ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՐՑԻ ԱՌԹԻՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԵՎ ԱԴՐԲԵՋԱՆԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ՍՈՎԵՏՆԵՐԻ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

1. ՍՍՀՄ Գերագույն սովետի նախագահությունը, քըն-նարկելով Հայկական ՍՍՀ Գերագույն սովետի 1988 թվա-կանի հունիսի 15-ի խնդրանքը ԼՂԻՄ-ի ժողովրդական դե-պուտատների սովետի խնդրագրի կայակցությամբ Լեռնա-յին Ղարաբաղի Ինքնավար Մարզը Հայկական ՍՍՀ-ի կազ-մի մեջ անցնելու վերաբերյալ և Ադրբեջանական ՍՍՀ Գե-րագույն սովետի 1988 թվականի հունիսի 17-ի որոշումը Լեռ-նային Ղարաբաղի Ինքնավար Մարզը Հայկական ՍՍՀ-ի կազմի մեջ մտցնելու անընդունելիության մասին, անհնար է համարում Հայկական ՍՍՀ-ի և Ադրբեջանական ՍՍՀ-ի սահմանների և սահմանադրական հիման վրա հաստատված նրանց ազգային-տերիտորիալ բաժանման փոփոխումը:

Ընդունելով այսպիսի որոշում, ՍՍՀՄ Գերագույն սովետի նախագահությունը էլնում է ՍՍՀՄ սահմանադրության այն դրույթից (հոդված 78), որին համապատասխան միութենա-կան հանրապետության տարածքը չի կարող փոփոխվել ա-ռանց նրա համաձայնության: Այլ որոշումը կհակասեր երկու հանրապետությունների ժողովուրդների շահերին, լուրջ վնաս կհասցներ այդ ռեզիոնի ազգամիջյան հարաբերություննե-րին:

ՍՍՀՄ Գերագույն սովետի նախագահությունը նշում է, որ սովետական իշխանության տարիներին լենինյան ազգա-յին քաղաքականության իրականացման հիման վրա Լեռնա-յին Ղարաբաղի աշխատավորները կուսակցական և սովե-տական կազմակերպությունների ղեկավարությամբ նշանա-կալի հաջողությունների են հասել տնտեսության, գիտության զարգացման ասպարեզում և սոցիալական կյանքի այլ ոլորտ-ներում: Դրա հետ մեկտեղ ինքնավար մարզում երկար ժա-մանակ չէին լուծվում հայ բնակչության ազգային շահերը շոշափող շատ հարցեր, հատկապես մշակույթի, կրթության ոլորտում, կադրային քաղաքականության մեջ: Խախտ-վում էին ինքնավար մարզի սահմանադրական իրավունք-ները: Այդ բոլոր բացասական երևույթները ոչ միայն ժա-մանակին չէին վերացվում, այլև կուտակվում էին: Ադրբե-ջանական ՍՍՀ-ի, Հայկական ՍՍՀ-ի և Լեռնային Ղարաբաղի Ինքնավար Մարզի իշխանության մարմինները մակերեսորեն մոտեցան ստեղծված իրավիճակի գնահատմանը, չգիտակ-ցեցին այդ ռեզիոնում գոյություն ունեցող ազգային-տերիտո-րիալ կառուցվածքը վերանայելու անհիմն կոչերի քաղաքա-կան վտանգավորությունը, պասիվ, սպասողական դիրք գրա-վեցին: Հանրապետություններում սրվել է իրադրությունը, մեծ վնաս է հասցվել տնտեսությանը, Հայաստանի և Ադրբե-ջանի ժողովուրդների ազգամիջյան հարաբերություններին: Այդ ամենը արդարացիորեն դատապարտվեց մեր երկրի աշ-խատավորների կողմից:

Լեռնային Ղարաբաղում ստեղծված դրությունը շտկելու և լուրջ թերությունները վերացնելու համար ՍՄԿԿ Կենտկո-մի, ՍՍՀՄ Գերագույն սովետի նախագահության և ՍՍՀՄ Մինիստրների խորհրդի որոշումներով խոշոր միջոցառում-ներ են նախատեսված Լեռնային Ղարաբաղի Ինքնավար Մարզի տնտեսության, մշակույթի հետագա զարգացումն ա-պահովելու, աշխատավորների բարեկեցությունը բարձրաց-նելու, սոցիալիստական օրինականությունն ու հասարակական կարգն ամրապնդելու, Ադրբեջանական ՍՍՀ-ի և Հայկական ՍՍՀ-ի բնակչությանը եղբայրական բարեկամության ու հա-մագործակցության ոգով դաստիարակելն ուժեղացնելու հա-մար: Անհրաժեշտ նախադրյալներ են ստեղծված Հայկական

ՍՍՀ-ի հետ Լեռնային Ղարաբաղի Ինքնավար Մարզի կա-պերն ընդլայնելու նպատակով: ՍՍՀՄ Գերագույն սովետի նախագահությունը նպատակահարմար է համարում Լեռնա-յին Ղարաբաղ ուղարկել իր ներկայացուցիչներին, որոնք, Ադրբեջանական ՍՍՀ-ի և Հայկական ՍՍՀ-ի ներկայացուցիչ-ների հետ սերտ համագործակցելով, կգործեն ընդունված որոշումների պարտադիր կատարումն ապահովելու համար:

2. ՍՍՀՄ Գերագույն սովետի նախագահությունը Ադրբե-ջանական և Հայկական միութենական հանրապետություննե-րի աշխատավորներին, կուսակցական ու պետական մարմին-ներին կոչ է անում հնարավոր ամեն ինչ անել, որպեսզի վերականգնվեն ադրբեջանական և հայ բնակչության բարի, եղբայրական հարաբերությունները:

ՍՍՀՄ Գերագույն սովետի նախագահությունը ՍՍՀՄ Մի-նիստրների խորհրդին, Ադրբեջանական ՍՍՀ և Հայկական ՍՍՀ ժողովրդական դեպուտատների սովետներին, նրանց գործադիր ու կարգադրիչ մարմիններին հանձնարարում է անհրաժեշտ միջոցներ ձեռնարկել, որպեսզի նորմալացվի իրադրությունը Հայաստանում, Լեռնային Ղարաբաղում ու Ադրբեջանի մյուս ռեզիոններում, ապահովվի աշխատանքա-յին կարգապահության ամրապնդումը, ՍՍՀՄ սահմանադրու-թյան և սովետական օրենքների անշեղ կիրառումը, վնաս-կանորեն կասեցնելով ազգային թշնամանքի բորբոքմանը ուղղված ամեն տեսակ գործունեություն, դժմոկրատական իրավունքները հակադեմոկրատական նպատակներով օգտա-գործելու փորձերը:

Նպատակահարմար համարել ՍՍՀՄ Գերագույն սովետի նախագահության նիստում դրված դրա հետ կապված հար-ցերի ուսումնասիրումը հանձնարարել Ազգությունների սո-վետի հատուկ ստեղծվող հանձնաժողովին, որն իր առաջար-կությունները պատրաստ լինելուն պես կներկայացնի ՍՍՀՄ Գերագույն սովետի նախագահության քննարկմանը:

3. ՍՍՀՄ Գերագույն սովետի նախագահությունը գտնում է, որ այժմ, երբ ՍՄԿԿ XIX համամիութենական կոնֆերանսը նոր խնդիրներ է առաջադրել մեր հասարակության հեղափո-խական վերակերտումների պրոցեսները խորացնելու, այդ թվում և ազգամիջյան հարաբերությունները էլ ավելի ամրա-պնդելու ու զարգացնելու նպատակով, առանձնապես կարևոր է, որ բոլոր միութենական ու ինքնավար հանրապետություն-ների գերագույն սովետների նախագահությունները, ժողո-վրդական դեպուտատների տեղական սովետները մշտապես տեսադաշտում պահեն ինտերնացիոնալիզմի սկզբունքների հիման վրա սովետական մարդկանց բարեկամության և ի-րավահավասար համագործակցության ամրապնդման հար-ցերը: Անհրաժեշտ է հոգ տանել, որ յուրաքանչյուր սովետա-կան մարդ, անկախ ազգությունից, իրեն լիիրավ քաղաքացի զգա երկրի ցանկացած շրջանում: Ազգամիջյան հարաբերու-թյունների ծագող հարցերը պետք է լուծել ժամանակին, ա-ռավելագույնս հաշվի առնելով ինչպես յուրաքանչյուր ազգի և ազգության, այնպես էլ մեր ամբողջ սոցիալիստական հայ-րենիքի շահերը:

ՍՍՀՄ Գերագույն սովետի նախագահության
նախագահ՝ Ա. ԳՐՈՄԻԿՈՎ

ՍՍՀՄ Գերագույն սովետի նախագահության
քարտուղար՝ Թ. ՄԵՆՔԵՇԱՆՎԻԼԻ